

Upcyklace: Nový trend v recyklování

Lenka Hloušková

Dílnou ve Vraném nad Vltavou prošly tisíce a tisíce starých skleněných lahví. Mění se tu ve vázy, sklenice, popelníky či karafy na vodu. Z věcí, ze kterých by zbyly jen střepy, se v posledních letech stalo vyhledávané zboží.

Ve staré lahvi viděl novou sklenici

Za úspěchem stojí sklář a původní profesí fotograf Dominik Hejtmánek (29). V názvu své firmy SRNA ukryl vše, o co mu jde: Sklo, Recyklace, Nápad, Alchymie. Elegantní býložravec je také jakousi tvář jeho snah.

Z lahví od vína i jiných nápojů, případně klasických zavařovaček vyrábí ručně sklenice, vázy nebo třeba popelníky. Z demižonů zase vznikají velké mísy. Předností těchto produktů je pak bytelnost a odolnost vůči teplotám nad 100 stupňů Celsia. Můžete je proto klidně dát do myčky nádobí. Každý kus zdobí minimálně jedna ručně pískovaná srnka, která se dělá až ke konci výroby. Jde často o jedinou ozdobu v jinak záměrném minimalismu.

Právě tento styl zajistí, že vynikne půvab uprecyklovaného skla. Jedna originální sklenička vyjde průměrně na víc než stokrát, karafa něco přes tři sta.

Osvědčený produkt sklářů

K tomu, aby se vše povedlo, používá SRNA pukací stroj fungující na vodu, respektive na bázi elektrolyzy vody a jejím výsledným produktem – vodíkovém plameni. Před tím se musí staré sklo samozřejmě důkladně očistit a smýt z něj etikety i lepidlo.

Dominik Hejtmánek se nijak netají tím, že jeho nápad není zase tak úplně nový. Leckterí skláři si podobné sklenice vyráběli a dosud vyrábějí pro vlastní potřebu z těch, které by jinak rozbili na střepey kvůli vadám. Zatím žádná česká firma je ale nepředstavila v ucelené kolekci jako SRNA.

Jeho nábytek zachraňuje stromy

Tu leží zašlý trám, tam jsou o zeď opřené omšelé, na první pohled nepotřebné, fošny. V dílně Daniela Tůmy (45) dostávají novou šanci na užitečnou existenci. Heslo jeho originální značky Woodcock zní: každý můj kus nábytku zachraňuje strom.

Na začátku podnikání Daniela Tůmy paradoxně stálo klasické vyhoření. Býval poměrně úspěšným novinářem, jenže ho to začalo táhnout jinam, k práci, při které mu konkrétní výsledek roste pod rukama. Začal se proto učit truhlářem, po absolutoriu si založil značku a usídlil se s ní v jedné z místností bývalé pražské továrny, Pragovky. A jelikož ho to táhlo také do přírody, k ekologii, zaměřil se na stoprocentní recyklaci starého dřeva.

Cenná patina

Zprvu ho získával z vyřazených palet. Vyhovovala mu vysoká nosnost prken a prkýnek i to, že byla ošetřena proti škůd-

Dominik Hejtmánek je vystudovaný fotograf, v podnikání ale vsadil na staré sklo.

cům, což je pro jejich znovuvyužití velmi důležité. Jedno po druhém měnil v postele, stoly, věšáky či knihovny.

Prodávaly se výborně. Časem tak přešel k recyklaci větších kusů dřeva. Informace, že ho poptávají a umně dál využívá, se záhy v jeho okolí rozšířila. Začali se mu ozývat lidé, kteří se při renovacích nebo rekonstrukcích rádi zbavili všeho dřevěného a nepotřebného: trámů, parket, podlah, šuplíků, kredencí... Nabízeli mu za odvoz.

„Tyhle trámy pocházejí kousek odtud, ze Zlíchova. Bývaly

patrem, do pár týdnů se změnil v japonskou postel.“ ukazuje mi zašedlé hranoly. Než se z nich udělá místo na spaní, musí jeden po druhém zhubovat. „To dělám mimo dílnu. Velké stroje tady nemám,“ zmíní se Daniel Tůma s tím, že tady ve Vysočanech se věnuje hlavně detailnějším pracím: broušení, lakování nebo voskování.

Při všech krocích výroby si hlídá, aby opracovaný materiál neztratil unikátní patinu. „Je to podobné jako se starým nábytkem, který restauruji. Dáte-li mu šanci, necháte-li ho opravit,

poslouží vám desítky let,“ říká s tím, že obecně je vždy lepší dát šanci tomu, co jednou společně fungovalo, než kupovat nový nábytek, který není z tak kvalitního materiálu a nemá čas ani zajímavý design.

Slabost pro stoly

Nepochybuje také o tom, že krása starého dřeva vyniká hlavně na velkých plochách. Dokáže vám pak, umíte-li z něj správně číst, vyprávět o historii krajiny, prostředí, v němž rostlo. I proto z něj rád vyrábí stoly, u nichž rodiny sedávají. „Je to nejdůle-

žitější kus nábytku. Když hořelo, první, co předci zachraňovali, po všem živém, byl právě stůl,“ vysvětluje. Má dokonalý přehled o tom, kdo a kdy mu dřevo věnoval, kde si ho převzal, jak ho odvezl.

„Vezmete starou fošnu, začnete ji opracovávat a ona vám začne vyprávět příběh, kus zapomenutého dobrodružství. Baví mě si představovat, kdo ji měl přede mnou v ruce, jak vypadal strom, ze kterého pochází,“ podotýká Tůma. Teď sní o přesunu dílny do malého domku za Prahou, kde bydlí. Už

do ní má krásná okna. Továrny dvoumetrová. „Vyřazovala se ve pivovaru v Tupadlech,“ prozradí mi. Na své práci si pochvaluje mimo jiné to, že doma ušetří za vytápění. Do krbových kamen ekologicky přikládá odřezky vyschlého dřeva z dílny.

V rámci snah šetřit planetu Země teď na trh přichází s novou řadou recyklovaného industriálního nábytku, kterou vytvořil s kamarádem, scenáristou Tomášem Zmrzlým. „Na podnože stolu a židli používáme staré, vyřazené stroje a zemědělskou techniku,“ dodává s nadšením.

Recyklovaný industriální nábytek

Daniel Tůma začal s využitím dřeva ze starých palet.

Upcycling není recyklace

Termín vznikl v roce 1994 a je poměrně široký. Mezi prvními se ho již dříve – před pojmenováním trendu – chopili umělci, například Simon Rodia, který na této bázi postavil třicetmetrovou věž Watts Tower v Los Angeles. Je součástí pozoruhodné stavby budované z úlomků lastur, dlaždic, porcelánu, lahví a skla. Paraguayský orchestr Orquesta de Instrumentos Reciclados de Cateura má nástroje vyrobené z materiálů z tamní skládky. Hrají na ně hlavně děti. Do jejich repertoáru patří mimo jiné skladby skupin Metallica a Megadeth.

V Česku s ideou uspěla například i společnost Contiqua vyrábějící peněženky z odřezků prémiové kůže, které zbývají po výrobě nábytku v jiné firmě. Díky firmě Respiro vznikají tašky z auto pásů, cyklo duší, automobilových plachet... Obecně populární je pak využití PET lahví na šperky a kabelky.

Vyznavači trendu patří většinou k mladším generacím, které se hodně zajímají o ekologii. A ti také upcyklované výrobky – nábytek, sklo, tašky, šperky – kupují nejčastěji. Možná pro vás bude překvapením, že stojí někdy o dost víc než nové zboží.

Na internetu lze najít mnoho českých webů, jež se fenoménem zabývají – mimo jiné www.upcycling.cz.